

هنر اسلامی در عهد فاطمیان - کاربرد هنر در ایدئولوژی

دکتر محمد رضا شهیدی پاک^۱

^۱ دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز

چکیده

شاخصه هنر انتشار ایدئولوژی است. فاطمیان با کاربرد هنر ایدئولوژی خود را آشکار و ماندگار ساختند و پیام آن‌ها برای همیشه در سینه تاریخ با مواد و موضوعات هنری ثبت شده است. در حالی که حکومت عربی اموی و عباسی، سب علی ع و حذف و پنهان نمودن حقیقت اهل بیت در اندلس بود، فاطمیان پیوستگی نام محمد و علی را با زبان هنر تثبیت کردند. پیام فاطمیان صد و پنجاه سال پس از سقیفه و قتل حسین این بود که جدایی نام محمد و علی، روند غیر طبیعی قدرت پس از پیامبر بود و اعلام کرد دولت عربی اموی و عباسی که بر مبنای افتراق و فقط تعصب عربی پدید آمدند شبیه پادشاهی روم و بیزانس و ساسانی است و روند طبیعی قدرت اسلامی نیست. این پیام در تحف و اشیا هنری فاطمیان از جمله در گرافیک پیوستگی نام محمد و علی در بناهای بزرگ فاطمیان و مسکوکات و طراز منعکس شد. باشکوه‌ترین لحظه تجلی قدرت ایدئولوژیکی بوسیله هنر، وقتی بود که پرده‌ای با تزئینات طراز فاطمیان به کعبه پوشانند. موزه‌های سوئیس، برلین، نیویورک، شهرهای فرانسه، لندن، مندون روسیه، هلند موزه امستردام و نورنبرگ آلمان، ایتالیا، مصر میراثی ارزشمند از هنر فاطمیان دارد که شرق شناسانی چون مارسی، کونل، کاله و... آن‌ها را وصف کرده‌اند. فاطمیان توسط هنر از پنج خلافت عربی انتقامی گرفتند که در روی تاریخ و اشیا ثبت شده است. بیش از یک هزاره است که تاریخ فاطمیان با وجود تحریف صلیبی و تخریب ناصبی بوسیله عناصر هنری مقاومت می‌کند. تنوع و گستردگی هنر فاطمیان ابعاد هنر اسلامی با ریشه‌های باستانی را در بر می‌گیرد و از سویی نوعی از هنر اسلامی با رنگ سیاسی اجتماعی و فلسفه خاصی است.

واژه‌های کلیدی: هنر، فاطمیان، مصر